

СТАНОВИЩЕ
по дисертационния труд **ЛИНГВИСТИЧНИ ПРАВА НА ЧОВЕКА**
И СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ЕВРОПА, НА БАЛКАНИТЕ И В БЪЛГАРИЯ
(За еколингвистичен подход в условията на глокализация)
от доц. д-р Ангел Г. Георгиев

Авторът на труда доц. д-р Ангел Г. Ангелов е завършил българска филология в СУ „Св. Климент Охридски”, където е бил и аспирант, и в момента преподава. Има специализации в САЩ, Гърция и Германия. Основните му научни интереси от дълги години са насочени преди всичко в областта на социолингвистиката.

Предлаганият дисертационен труд е пряко свързан с досегашните му занимания, но техният кръг в него е съществено разширен, като към тях се добавя и еколингвистиката, разглеждана като ново интердисциплинарно направление, нов етап в развитието на политическата лингвистика, езиковото планиране и макросоциолингвистиката, свързани с лингвистичните права на човека и тяхната юридическа закрила.

За да обхване изключително широката тема, която е избрал, на автора му се налага да разгледа много големи проблеми, като представя първо действащите основни либерални принципи, за да премине към лингвистичните идеологии, определящи езиковото планиране, а оттам – и към отношенията между езика и властта, както и към правата на човека като проява на либерализма. Конкретно тук се представят за пръв път у нас лингвистичните права на човека, залегнали в езиковата политика.

Важен дял в тази част е посветен на моделите, обобщаващи социалната отговорност спрямо езиковото разнообразие и проблемите на езика, като особено интересно е изложението за екологията на езиците, разглеждаща проявите на тяхното отмиране и съживяване

Още в началото трябва да се отбележи много задълбоченото познаване на д-р А. Ангелов на съществуващата богата чужда литература и на всички действащи официални документи, засягащи всички разглеждани в изложението области. Струва ми се, че това е и едно от най-големите достойнства на труда – че се представят множество съществуващи теории, схващания и мнения по въпросите, като в текста те са подредени не толкова хронологически, а йерархично и така го уплътняват.

Пространната първа част на изложението, обхващаща четири основни глави от него, е подготовка към втората, където в следващите три се разглеждат езиковите права в Европа, на Балканите и конкретно в България. И в увода към тази част са засегнати много съществени проблеми, като трябва да се изтъкнат въпросите за застрашените диалекти на Европа или за диалектните континууми и тяхното разделяне, за да се достигне до обсъждане на тенденциите на плурилингвизма като европейска перспектива.

Доколкото еколингвистиката, бранеща запазването на езиковото разнообразие, обръща голямо внимание на проблемите за националните и традиционните малцинства и техните езици, в тази част много подробно е представено съществуващото отношение към тях в балканските страни, но преди да се достигне до коментара по тези проблеми, д-р А. Ангелов преценява, че е необходимо да разгледа подробно извършеното езиково строителство, свързано с модернизацията на балканските национални езици, тоест с превръщането им в стандартни със съответните им характерни особености. Тук отново трябва да се отбележат задълбочените познания на автора върху съществуващата литература, като особено внимание в този дял е отделено на всички български изследвания в разглежданата област.

Естествено е, че д-р А. Ангелов обръща голямо внимание на темата за влиянието на глобализацията върху езика, отразена в най-новите разработки у нас. Внимание се отделя и на въпроса за нивелацията между диалектите, което е повсеместно явление, засягащо езиците в много европейски страни, но се проявява ясно и при езиковите практики в български. Засегнат е и въпросът за отношението към чуждите езици като проява на интернационализацията, а тя, естествено, се намира и във връзка с глобализацията.

Прави впечатление, че при избора на толкова обхватна тема, не всички въпроси, които са включени в нея, са представени в труда в еднакво голям обхват. Избрал за обект на своето проучване въпросите на еколингвистиката, д-р А. Ангелов е склонен понякога да достигне дори и до поставянето и обсъждането на съвсем конкретни въпроси. Така постъпва той, когато се спира например на отразяването на тази тематика в българския език в отделни области – преди всичко в разширяващия му се лексикален състав и в действащите словообразователни процеси в него. В този дял се засягат обаче и въпросите за силното влияние на глобализацията в български, която води до частична подмяна на локалния контекст. Затова тук е включен конкретно дори и въпросът за наблюдаваната напоследък конкуренция между латиницата и кирилицата, а и изборът и налагането на все повече чужди лични имена при българите.

По темата на дисертационния труд А. Ангелов има петнайсет самостоятелни публикации в български и чуждестранни издания, някои цитирани многократно, както и още пет публикации, които са под печат.

По традиция при разглеждане на дисертационни трудове голямо внимание се обръща на приносите на кандидата. Смятам, че в конкретния случай действително може да се говори за приноси, защото многобройните теми, с които доц. д-р А. Ангелов се занимава в изложението си, в повечето случаи представляват и първи обобщения и така съществено обогатяват българското езикознание. Макар да се смята, че обикновено броят на приносите в един дисертационен труд трябва да бъде сведен до четири-пет, всичко посочено от кандидата, действително представлява принос в отделна посока. Разбира се, за мен безспорно най-интересно е въвеждането и тълкуването на понятието *глокализация*, отразяващо търсеното равновесие между глобалното и локалното при реализиране на лингвистичните права на човека, тъй като това понятие, както става ясно от изложението, служи като основа за представяне на конкретните подходи, прилагани в развитите стандартни езици, макар и това невинаги да е експлицирано.

Предложеният дисертационен труд е безспорно приносен с множеството конкретни теми, които разглежда задълбочено, за да достигне до съществени обобщения. Затова въз основа на всички изложени факти аз предлагам на доц. д-р Ангел Георгиев Ангелов да бъде присъдена научната степен *доктор на науките*.

София, 9 април 2013 г.

Проф. д.ф.н. Владко Мурдаров